

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Det er da måske beklageligt, at jeg har udfordret hr. Arne Bjerregaard, men det er dobbelt beklageligt, at han ikke har hørt efter, hvad jeg sagde, for hvis han havde gjort det, ville han have hørt en overordentlig positiv indstilling til dette problem.

Hr. Arne Bjerregaard sammenligner med Limfjordstunnelen med 30.000 biler i årsdøgntrafik. Ja tak, det er en trafikåre i en storby. Årsdøgntrafikken på den strækning, vi her behandler, er 6.000–8.000, lidt varierende forskellige steder på den 31,5 km lange rute. Man kan jo ikke sammenligne 6.000–8.000 med de 30.000, som Limfjords-tunnelen med helt andre vilkår og en helt anden funktion har.

Derfor vil jeg igen sige, at der ikke er tale om at udsulte eller om at afspise eller om at overse. Jeg har, to måneder efter at jeg fik mit nuværende job, givet besked på, at det nordjyske vejnet skulle opprioriteres i alle sammenhænge, og det er det blevet. Det ved man i Nordjylland, og det er jeg meget glad for at have modtaget mange beviser for at man ved og megen anerkendelse, som nok ikke tilkommer mig, for situationen var ganske rigtig den, at det nordjyske vejnet havde været forsømt i en årrække.

Men så er der jo ingen mening i at komme og sige: man bygger en Farøbro. Ja, hvem er man? Det er jo altså folketetinget, der har besluttet, at den skal bygges, og det skal nok vise sig ikke at være så dårlig en disposition, men jeg tvivler da på, at den ville være blevet truffet i dag. Men nu er den altså truffet af tinget, og så har man selvfølgelig besluttet sig til at bygge den, og nu står den færdig til tiden og til prisen og til kvaliteten, og det skal såmænd nok på lang sigt vise sig at være en god investering.

Der er ikke tale om, at der bygges en motortrafikvej, fordi der ikke er råd til andet. Det er kun én af grundene; det er der altså også tale om, men det er kun én af grundene. Den anden grund er, at der ikke er behov for det i dag, og det nordjyske erhvervsliv kan ekspandere ganske betydeligt med denne motortrafikvej. Det er derfor, det er mig så påtrængende at få sagt, at en motortrafikvej er en førsteklasses trafikåre.

Enhver sammenligning med Store Bælt ved hr. Arne Bjerregaard jo er helt urimelig, fordi Store Bælt bliver et lukket kredsløb, som ikke hindrer anlæggelsen af én kilometer vej nogetsteds eller træder i stedet for én hospitalsseng eller én uddannelsesplads. Så de to ting er i høj grad inkommensurable størrelser.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Må jeg sige, at bilerne pløjer sig igennem Støvring i et antal af 15.000. Og må jeg endelig sige, at når jeg snakker om Store Bælt i denne forbindelse, så har jeg stadig væk fornemmelsen af, at vi skulle have denne her – som nogen har sagt – gedesti, for at man kunne få et alibi for at bygge en Storebæltsbro.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 164:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og konkursloven. (Telefonaflytning m.v., politiets anvendelse af agenter som led i efterforskningen, aflastning af højesteret m.v.).

(Fremsat 1/2 85. Første behandling 13/2 85. Betænkning 23/5 85).

Der var stillet 10 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Torben Lund (S):

Vi er meget tilfredse med, at der er skabt enighed om at dele lovforslaget, sådan at vi i denne samling alene skal færdiggøre kapitlet om indgreb i meddelelshemmeligheden.

Vi er også indstillet på, at vi bør have en lovgivning igennem omkring indgreb i meddelelshemmeligheden. Vi bør have nogle detaljerede regler i lovgivningen om betingelserne og om fremgangsmåden på dette område, sådan at retssikkerheden sættes i højsædet, og derfor kan vi gå ind for, at advokatbeskikkelse udvides til at omfatte alle aflytningssager.

Ændringsforslaget fra SF om, at åremålskriteriet for anvendelse af aflytning m.v. skal være 8 år i stedet for 6 år, kan vi ikke tilslutte os. Vi mener faktisk ikke, at 8 år længere er en relevant strafferamme. 6 år vil være den ramme, der er bedst i harmoni med den udvikling i nedadgående retning, der har været i vores strafferammesystem, og derfor kan vi tilslutte os lovforslaget, som det foreligger med en 6-årig strafferamme.

Det, der vel kunne give anledning til mest diskussion, er spørgsmålet om tilfældighedsfundene, altså spørgsmålet om, i hvilket omfang man kan anvende oplysninger, man kommer i besiddelse af under en aflytning, til efterforskning og som bevis i sager af mindre alvorlig karakter. Dertil vil vi sige, at vi naturligvis bør kunne anvende disse tilfældighedsfund i efterforskningen hos politiet. De bør kunne være igangsætningen af en efterforskning i politiets regie.

Vi er til gengæld nok lidt mere skeptiske over for at anvende tilfældighedsfundene som bevismiddel i retten. For brug af tilfældighedsfundene i retten kunne selvfølgelig tale, at det kan virke anstødeligt, hvis retten ikke kan tage hensyn til et åbenlyst bevis for en forbrydelse, som man er kommet i besiddelse af under en aflytning, også selv om det var en forbrydelse, som egentlig ikke gav adgang til aflytning i sig selv.

Men derimod taler jo i hvert fald det afgørende hensyn, at vi jo netop har afgrænset

anvendelsen af indgreb i meddelelshemmeligheden, herunder aflytningen, til sager, hvor der er begrundet mistanke om, at der foreligger meget grov kriminalitet. Derfor kan det vel være tvivlsomt, om det er rimeligt at anvende tilfældighedsfundene som bevismiddel i retten i sager af mindre alvorlig karakter.

Vi mener faktisk, at det sidste hensyn bør være det afgørende. Det vil være det mest logiske, det mest redelige, at et aflytningsresultat, en båndoptagelse af en aflytning, alene kan anvendes som bevis i sager, der er omfattet af lovens betingelser.

Lad os antage, at aflytningen vedrører en narkosag og man under denne aflytning kommer under vejrs med, at der er foregået et manddrab – der foreligger måske ligefrem noget, der kunne ligne en tilståelse af et manddrab. I den situation vil man naturligvis kunne anvende aflytningsresultatet som bevis i retten for det manddrab, der omtales i den pågældende telefonsamtale, men hvis det drejer sig om oplysninger om kriminalitet, der ikke er alvorlig nok til, at man i sig selv kunne bruge så stærkt et efterforskningskridt som indgreb i meddelelshemmeligheden, så mener vi heller ikke, at de pågældende oplysninger direkte skal kunne tjene som bevis i retssagen. Men det er klart, at den oplysning, politiet får igennem telefonaflytningen, kan blive igangsættende for efterforskningen af den kriminalitet, der omtales i den pågældende telefonsamtale.

Vi er en lille smule i tvivl om, hvorvidt det forslag, der foreligger fra SF og de radikale, egentlig opfylder den holdning, vi har givet udtryk for her. Specielt synes vi, at bemærkningerne til den pågældende bestemmelse virker meget besynderlige, og derfor er jeg glad for at kunne sige, at vi under alle omstændigheder ønsker denne sag tilbage i retsudvalget. Så kan vi også få afklaret, om der foreligger problemer i forbindelse med ordlyden af det ændringsforslag, der er stillet af SF og det radikale venstre.

Når vi gerne vil have lovforslaget tilbage i udvalget, hænger det også sammen med den megen omtale, der har været i de seneste dage af en konkret rumaflytningssag. Det er jo således, at visse personer med tilknytning til en mistænkt er udelukket fra at afgive vidneforklaring. Det kan være præsten, det kan være den pågældendes forsvarer, og det kan

[Torben Lund]

være den pågældendes læge. Formålet er selvfølgelig at beskytte det særlige fortrolighedsforhold til disse personer, som en mistænkt kan have.

Vi mener faktisk, at dette særlige fortrolighedshensyn gælder i samme omfang, når det drejer sig om indgreb i meddelelshemmeligheden. Hvad fører det så med sig? Ja, når politiet ved kendelse har fået adgang til at foretage en telefonaflytning, kan der selvfølgelig ske det, at der på denne linje kommer en samtale imellem den pågældende mistænkte og vedkommendes læge, og det kan man selvfølgelig ikke helt gardere sig imod, men i de situationer har man jo i lovforslaget taget højde for, at en sådan oplysning straks skal tilintetgøres. Den må ikke anvendes.

Det samme kunne man sige med hensyn til rumaflytning i al almindelighed. Her kunne man vel heller ikke udelukke, at der på det hotelværelse eller i den lejlighed, hvor der rumaflyttes, kunne foregå en samtale imellem den pågældende mistænkte og vedkommendes læge. Også i de tilfælde må der naturligvis finde en tilintetgørelse sted, sådan som det også fremgår af lovforslaget.

Men vi synes nok, at der foreligger en særlig situation, hvis den rumaflytning, der er tale om, foregår direkte på en sygestue på et hospital. Der må vi vel sige, at der er en til vished grænsende sandsynlighed for, at den pågældende person skal tale med sin læge netop i det rum, og derfor vil vi gerne have sagen tilbage i udvalget og overveje og grundigt gennemgå, om de regler om rumaflytning, vi har fået fastsat i lovforslaget, nu også er tilstrækkelige.

Jeg kan sige på forhånd, at vi nok ikke mener, at de er tilstrækkelige, hvis det er således, at der uden videre skal kunne foretages rumaflytning også i sygestuer, men vi vil meget gerne have den konkrete sag gennemgået grundigt og så i øvrigt overveje lovforslaget endnu en gang på det punkt.

Hagen Hagensen (KF):

Vi havde gerne set, at man havde kunnet gennemføre forslaget om ændring af retsplejeloven i dets helhed, men vi erkender, at det ikke har været muligt at få klaret tingene af på en sådan måde, at vi kunne gennemføre hele det lovforslag, som justitsministeren fremsatte.

Vi er derfor enige i at dele lovforslaget på den måde, at vi alene gennemfører kapitel 71 om indgreb i meddelelshemmeligheden, således at der gives en yderligere sikring af dem, over for hvem der sker indgreb i meddelelshemmeligheden.

Jeg skal derfor meddele, at vi er rede til at stemme for lovforslaget, som det foreligger med ændringsforslagene under nr. 2, 3, 5 og 9. Vi ville ved anden behandling – og det gør jeg nu – redegøre for vores stilling til ændringsforslagene nr. 4, 6, 7 og 8.

Om ændringsforslag nr. 4 gælder det, at jeg kan slutte mig til, hvad hr. Torben Lund allerede har sagt. Vi går ikke ind for, at strafferammen skal ændres i opadgående retning fra 6 til 8 år.

For så vidt angår det af SF under nr. 6 stillede ændringsforslag om, at bestemmelsen i § 784, stk. 2, helt udgår, vil vi sige, at det kan vi aldeles ikke gå ind for.

Om ændringsforslag nr. 7, der er stillet af socialdemokratiet og det radikale venstre, og som giver en anden affattelse af § 784, stk. 2, vil vi sige, at vi finder, at det, efter at retsplejelovrådet har arbejdet med forholdene så grundigt, som det har gjort, ville være det rimeligste for os, at man gennemførte lovforslaget med den formulering, som det har fået i det af justitsministeren fremsatte forslag. Men vi kan leve med ændringsforslag nr. 7 og vil derfor undlade at stemme til dette.

Hvad angår spørgsmålet om tilfældighedsfundene, som SF og det radikale venstre under nr. 8 har stillet forslag om, vil jeg holde for, at det, efter hvad jeg kan skønne, er så grundigt bearbejdet af strafferetsplejeudvalget i den udformning, som § 789, stk. 2, har fået i det af ministeren fremsatte lovforslag, at jeg aldeles ikke ser nogen grund til, at man skulle gøre noget andet end at lade retten træffe bestemmelse om, hvorvidt tilfældighedsfund kan anvendes under en retssag. Det er af hr. Torben Lund klart vist, at hvis det drejer sig om en alvorlig forbrydelse som f.eks. manddrab, så kan man gøre brug af den viden, man har fået. Hvis det derimod drejer sig om mindre væsentlige forhold, ville jeg finde det fuldt betryggende, at det er retten, der kan afskære, at der finder bevisførelse sted på grundlag af tilfældighedsfund. Overensstemmende hermed vil vi stemme imod dette ændringsforslag.

[Hagen Hagensen]

Lad mig dernæst sige på baggrund af, at hr. Torben Lund ønsker i udvalget på ny at drøfte forholdene om rumaflytning, at jeg må finde, at det særlige fortrolighedsforhold, der kan være mellem én, der bliver aflyttet, og dennes læge, dennes sjælesorger, eller hvem det nu kan være, naturligvis fortsat må være undergivet et rimeligt fortrolighedshensyn. Det er det jo ikke absolut efter den nugældende lovgivning, men jeg vil finde det rimeligt, at man tager skyldigt hensyn dertil.

På den anden side må jeg finde, at man vel ganske ville forskertse muligheden for den rumaflytning, som man i dag efter loven har adgang til at foretage – det har vi haft de sidste 12-13 år – hvis man helt så væk fra, at man kunne gøre brug af rumaflytning alle de steder, hvor der kan være behov derfor.

Jeg tror derfor trykt overlade det til vore domstole at afgøre ved kendelse, om rumaflytning kan finde sted, og med den ændring af lovgivningen, vi nu er ved at gennemføre, vil der jo blive givet den yderligere sikkerhed for den, der skal aflyttes, at der kommer en beskikket advokat ind i billedet, der kan varetage hans tarv, om end det gøres, uden at han har kendskab til forholdene.

Bjørn Elmquist (V):

Også mit parti havde helst set, at vi havde haft hele det oprindelige lovforslag til behandling i dag i folketinget. Der var mange gode elementer i de andre dele af lovforslag nr. L 164, men det har ikke været muligt at færdiggøre behandlingen i retsudvalget, og måske var der heller ikke hele vejen igennem den politiske vilje til det. Det måtte vi tage til efterretning, men vi håber nu i mit parti, at justitsministeren vil kunne genfremsætte de forslag, som vi ikke får vedtaget ved denne lejlighed, i næste folketingssamling.

Hr. Hagen Hagensen har allerede nævnt, hvordan de konservative vil stemme til de ændringsforslag, som vi vil redegøre for vores stilling til her i salen ved andenbehandlingen. Vi vil i venstre følge det samme afstemningsmønster og ud fra de samme argumenter, og det vil altså sige stemme imod ændringsforslag nr. 4, 6 og 8 og undlade at stemme til ændringsforslaget under nr. 7. Vi har sådan set ikke noget imod det, der står i ændringsforslaget under nr. 7, men vi mente, der var taget tilstrækkelig højde for tingene.

Jeg skal komme med nogle ganske få kommentarer om socialdemokratiets motive-ring for at sende dette forslag til fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling. Jeg har en fornemmelse af, at det er en konkret, aktuel sag, som har motiveret socialdemokratiet til, at vi endnu en gang ska' overveje i retsudvalget, hvordan vi skal udforme reglerne for så vidt angår en særlig undtagelse, et særligt forbud mod indgreb i meddelelshemmeligheden i forholdet mellem læger og deres patienter. Det kan vi da godt se på i retsudvalget, men umiddelbart mener vi ikke, at der bør gælde en kategorisk undtagelsesregel for hospitaler, hvis det er noget sådant, der skulle foresvæve nogle af partierne her i folketinget.

Jeg skal på ingen måde kommentere den konkrete sag, der har vundet en vis interesse i offentligheden, men vil blot henholde mig til, at vi i mit parti ikke mener, det kan blive et politisk problem, når der foreligger en dommerkendelse, som har tilladt, at man har foretaget en rumaflytning.

Vi synes heller ikke, der kan gælde et kategorisk forbud mod, at man kan foretage rumaflytning på hospitaler. Det er da rigtigt, at der også foregår samtaler i et hospitalsrum mellem læger og patienter, men der foregår da også andre samtaler dér. Der kommer jo besøgende, og samtalerne vedrører ikke blot vedkommendes helbredstilstand. Hvis det var således, at et hospital ikke var vidende om, hvorvidt der blev foretaget rumaflytning, kunne det da godt være noget, man kunne forestille sig ville krænke det fortrolighedsforhold, der skal være mellem lægen og patienten.

Men i det omfang, der foreligger samtykke og en viden hos hospitalet om, at der er denne dommerkendelse, mener vi i mit parti bestemt ikke, at der skulle være noget til hinder derfor. Så lad os se på det. Det kan da være, der er nogle gode argumenter fra de partier, som ønsker, vi skal tage sagen op, men umiddelbart kan jeg ikke forestille mig, at vi i mit parti skulle gå med til et kategorisk forbud mod rumaflytning f.eks. på hospitaler.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Da jeg er en af dem, der har blandet mig i den rumaflytningssag, der er foregået på rigs-

[Ebba Strange]

hospitalet, vil jeg bare lige, for at der ikke skal ske nogen mytedannelse, i anledning af hr. Bjørn Elmquists indlæg sige, at jeg tror, der er handlet helt i overensstemmelse med loven, fordi der foreligger en dommerkendelse og hospitalet var vidende om det. Men netop fordi der er handlet helt i overensstemmelse med loven – og det går jeg ud fra – synes jeg, vi skal se på, om loven måske skulle have nogle yderligere begrænsninger for rumaflytning.

Leif Hermann (SF):

Jeg skal indledningsvis komme med nogen begrundelser for de ændringsforslag, socialistisk folkeparti har stillet, og disse begrundelser kan så også i nogen grad være svar til de ordførere, der ikke kan medvirke til disse ændringsforslag.

Det første ændringsforslag, vi har stillet, er ikke, som hr. Hagen Hagensen var inde på det, en ændring i opadgående retning, det er en bibeholdelse af det gældende åremålskriterium, som er otte år. Det, man vil gøre med det forslag, justitsministeren har stillet, er at udvide antallet af forbrydelseskategorier og antallet af forbrydelser, der kan være genstand for indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Vi har i et svar i udvalget – ganske vist på et andet spørgsmål – fået en opregning af, hvad en nedsættelse af åremålskriteriet fra 8 år til 6 år vil betyde, og den betyder, så vidt jeg erindrer, en udvidelse med et eller andet sted mellem 20 og 25 nye typer forbrydelser.

Det andet ændringsforslag, det ændringsforslag, der betyder, at vi skal have advokatsbeskikkelse i disse sager, også når det gælder sager vedrørende fremmede magter og rigets sikkerhed, er stillet for at undgå enhver diskussion om behovet for advokatbeskikkelse i denne sammenhæng.

Der er ikke nogen tvivl for os om, at der er nøjagtig lige så stort et behov for advokatbeskikkelse i sager vedrørende forholdet til fremmede magter og rigets sikkerhed, som der er i andre situationer, når der finder indgreb sted i meddelelseshemmeligheden.

Man kunne så forestille sig den løsning, som socialdemokratiet og det radikale venstre har forestillet sig med det ændringsforslag, der er stillet af de to partier. Denne løsning forekommer os imidlertid ikke heldig. Det er oplagt, at man herved får to typer

beneficerede advokater: den type beneficerede advokater, vi kan stole på, når det drejer sig om loyalitet over for nationen og respekten for fremmede magter, og den type advokater, vi ikke kan bruge til det.

En sådan opdeling af advokaterne har jo været forelagt Advokatrådet, og Advokatrådet har telefonisk udtalt:

»Det er ikke muligt for Advokatrådet at acceptere en ordning, hvorefter visse beneficerede advokater ikke kan beskikkes i sager om overtrædelse af straffelovens kap. 12 eller 13.«

På den baggrund synes vi naturligvis også, det er understreget, at det er særdeles uheldigt at foretage denne opdeling. Yderligere må man nok sige, at en eller anden form for sikkerhedsgodkendelse af advokater umiskendeligt får præg af et spørgsmål om, hvorledes man politisk set vurderer den pågældende advokats loyalitet, og beskikkelsen vil så følge derefter.

Vi kan altså ikke medvirke til dette forslag, og jeg kan oplyse, at vi vil stemme imod det.

Lad mig dernæst sige noget om tilfældighedsfundene. Reglen om tilfældighedsfund er jo igen en regel, som har sit udspring i retspraksis, i en højesteretsdom fra 1979, der accepterede tilfældighedsfund som bevis i retten. Der er i forvejen en tendens til, at man for at få så gode muligheder i efterforskningen, som det kan lade sig gøre, foretager en oppustning af sigtelsenerne, og noget sådant kunne man altså forestille sig her. Netop derfor har vi formuleret ændringsforslaget sådan, at man sikrer sig, at tilfældighedsfundene og deres anvendelse som bevismidler i retten holdes inden for den forholdsvis snævre ramme, som er angivet i § 781, stk. 2.

Hvorvidt bemærkningerne er uklare, og hvorvidt disse bemærkninger eventuelt trænger til en tilføjelse, skal jeg ikke kunne sige. Meningen med bemærkningerne er at sørge for, at der ligger en begrænsning i anvendelsen af tilfældighedsfundene, og vi har altså valgt den begrænsning, der hedder sigtelsestidspunktet, som kunne danne grundlag for, at tilfældighedsfund derefter inden for det område, vi har regnet med, kan bruges som bevis i retten.

Også jeg skal komme med en enkelt kommentar til det forhold, at vi skal have lovfor-

[Leif Hermann]

slaget tilbage i udvalget. Det understreges unægtelig noget af den seneste tids begivenheder, hvor der har fundet en rumaflytning sted på rigshospitalet, der har givet justitsministeren så sensationelle oplysninger i hænde, at riget har fået kendskab til, at der nok er en forbindelse mellem PLO og den sandinistiske regering i Nicaragua. Det var måske nok en oplysning, justitsministeren ikke havde behøvet at få iværksat rumaflytning for at få; for langt de fleste af os, som beskæftiger os med den slags forhold, vil en sådan forbindelse forekomme som en banalitet, som en selvfølge.

Men det understreger behovet for endnu en gang at få set på rumaflytningsbestemmelserne og få set på, hvorvidt den kategori af mennesker, som er omfattet af retsplejelovens § 170, skal have en særlig beskyttelse, der går ud over det, der allerede er foreslået i lovforslaget.

Man kunne, sådan som hr. Torben Lund har været inde på det, f.eks. sige, at de lokaliteter, hvor de pågældende opholder sig, under ingen omstændigheder kan underkastes rumaflytning.

Nu har vi i dette eksempel at gøre med et hospital, men jeg kunne godt tænke mig at spørge justitsministeren, om man efter de gældende regler ville være i stand til at foretage rumaflytning af skriftestolen hos en katolsk pater i København, fordi der dér sad en person, som man troede var medlem af den irske republikanske armé og derfor kunne befrygtes at udøve en eller anden form for terrorvirksomhed. Jeg vil bede justitsministeren om at svare ja eller nej til det eksempel, for det hænger lidt sammen med, hvad vi skal foretage, når vi skal have spørgsmålet op i udvalget alligevel.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil først tale lidt om de ændringsforslag, der er stillet.

Først det ændringsforslag, der går ud på at dele justitsministerens oprindelige forslag i to. Det er vi tilhængere af, især fordi der hermed for første gang gives besked om, at der skal udpeges en advokat for den, der udsættes – og det er ikke tilfældigt, jeg bruger udtrykket udsættes – for telefonaflytning. Vi er i al almindelighed meget betænkelige ved det indgreb, vi her behandler, og uden en advo-

kat til at følge med i det ville det være meget svært for os overhovedet at stemme for et sådant lovforslag.

Så vidt vi kan skønne, er justitsministerens ændringsforslag, der er tiltrådt af udvalget, alle sammen redaktionelle ændringer, og det har vi naturligvis ikke noget at sige til, men da vi nu alligevel skal have forslaget tilbage i udvalg, vil jeg gerne drøfte formuleringen af ændringsforslag nr. 5, som går lidt videre end blot til redaktionelle ændringer, idet man inddrager datakriminalitet under det, der kan udsættes for telefonaflytning og andre indgreb.

Dernæst vil jeg gerne sige lidt om justitsministerens forslag om at nedsætte strafferammen fra 8 til 6 år. Det er desværre støttet af socialdemokratiet, fordi man siger, at strafferammerne nu er nedsat. Ja, det er de da i mange tilfælde, og det er en god ting, men vi har ikke af den grund følt det nødvendigt, at vi dermed drager den konsekvens, at en nedsættelse af strafferammen for visse forbrydelser også skal medføre nedsættelse af den ramme, der giver anledning til telefonaflytning. Derfor støtter vi, som det også fremgår af betænkningen, forslaget om at fastholde de otte år.

Endelig støtter vi, da vi er medforslagsstillere, ændringsforslag nr. 7, hvorefter der i de ganske særlige tilfælde, der vedrører statens sikkerhed, gerne må udpeges en mindre kreds af advokater, der skal varetage, at loven overholdes, og at rettighederne for det menneske, der udsættes for aflytning, overholdes. Egentlig burde det efter vores mening, når man griber ind i meddelelshemmeligheden, kun være sager, der vedrører statens sikkerhed, men det skal jeg vende tilbage til om et øjeblik.

Naturligvis er vi tilhængere af, at det fastslås i selve lovteksten, at noget sådant kan forekomme, når man gennem en telefonaflytning kommer under vejr med planer om f.eks. at tage statsministeren, en tidligere minister eller en kendt politiker som gidsel, men hvis man har påstået noget sådant og man opdager, det drejer sig om at bortføre eller stjæle statsministerens bil, er det urimeligt, at denne telefonaflytning kan bruges som bevismiddel. Jeg har heller ikke på fornemmelsen, at det er ministerens mening, men jeg synes, det er bedst, at det kommer til

[Bernhard Baunsgaard]

at stå i lovteksten. Vi ser gerne, at den kan gøres endnu klarere.

Dernæst vil jeg gerne sige noget om lovforslaget som helhed. Man må jo gøre sig klart, hvad det er, der sker her. Det er et alvorligt indgreb i de rettigheder, som individet burde have i samfundet. Jeg vil gerne her henvise til den nye verdenshistorie, der lige er udkommet, af Paul Johnsson, oversat til dansk. Der står i nederste linje på s. 22 et citat af den daværende tyske kansler indtil 1917, Bethmann-Hollweg:

»Hvad er det nu for en Schweinhund, der lytter med?«

Dengang var de lytteapparater, man havde, ikke så avancerede som nu, og man kunne høre, når der blev sat telefonaflytning på. Men prøv lige at skønne over, hvad det egentlig er, der sker her. Det er selve statsministeren, der telefonaflyttes. Jeg er bange for, når vi giver regeringsmagten disse indgreb, at det er meget svært at forhindre, at de bliver misbrugt, og når Paul Johnsson fremhæver det så stærkt, er det, fordi han siger, at dette, at Einstein før den første verdenskrig røkkede ved det kendte verdensbillede og indførte det, der hedder den almindelige relativitetsteori, har haft afsmitning på en række områder, specielt fordi vi fik den første verdenskrig. Imod Einsteins ønske – han var selv bestemt tilhænger af, at man kunne skelne mellem ondt og godt – er man kommet ind på, at alt er relativt, og det er et af disse områder, vi behandler her i dag: skal dette, at individet har rettigheder, være ukrænkeligt, eller skal det ikke? Vi er blevet mere og mere betænkelige ved at gribe ind over for disse rettigheder for individet.

Hvis jeg skulle være minister og tage ansvar for fremsættelse af et forslag, var der ét område, jeg nok med betænkelighed ville gå med til i dag, og det var statens sikkerhed. Men samtidig ville jeg nok forlange sikkerhed for, at man ikke underdække af, at det drejede sig om statens sikkerhed, satte telefonaflytning på en statsminister. Jeg har uhyggeligt på fornemmelsen, at det godt kunne bruges herhjemme under dække af, at det drejede sig om sikkerheden for statsministeren, under dække af, at det drejede sig om sikkerheden for staten, at man satte telefonaflytning også på statsministeren. Vi må være klar over, at vi er inde på et område, hvor relativitetsteorien aldrig burde have været

indført. Jeg synes, Johnsson har ret i disse betragtninger om, at der siden århundredskiftet er sket et uhyggeligt fald i de europæiske stater som retsstater.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Vi i min gruppe har et medansvar for fremsættelsen af det lovforslag, vi har til behandling i dag, og vi har selv ønsket sammen med det radikale venstre at få specielt kapitlet om meddelelshemmeligheden behandlet allerede nu i denne samling. Det har vi gjort, fordi vi i alle henseender skønner, at dette kapitels indsættelse med de ændringer, der sker i retsplejeloven, er udtryk for forbedringer af retssikkerheden.

Man kunne få det indtryk, at man nu gav regeringen, administrationen, nogle beføjelser til indgriben i enkeltpersoners forhold, som man ikke tidligere havde. Det er afgørende for os at fastslå, at alt det, vi drøfter i dag, er forbedringer, og vi synes væsentlige forbedringer, i borgernes retssikkerhed.

Hvad angår frygten for, at et hemmeligt politi skulle aflytte den danske statsministers telefon ud fra et ønske om at beskytte statsministeren, men måske i den forbindelse også som et dække for at skaffe sig politiske oplysninger, vil jeg spørge hr. Bernhard Baunsgaard, om hr. Bernhard Baunsgaard ikke af fuld grund ligesom jeg selv ville gå ud fra, at noget sådant ikke ville ske, uden at regeringen var underrettet. Hvis man påberåber sig en beskyttelsesinteresse, forestiller man sig da, at politiet uden at orientere aflytter en telefon hos en minister, fordi man hævder, at det er man nødt til for at beskytte ham? Jeg synes, det er vigtigt at få klarlagt dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil lige benytte denne anledning til at sige, at jeg er meget glad for, at socialdemokratiet har ønsket dette lovforslag tilbage til udvalget i anledning af det, der er sket på rigshospitalet. Jeg kan helt tilslutte mig dette ønske, og hvis socialdemokratiet ikke havde fremsat det, ville jeg have fremsat det med henblik netop på drøftelse af aflytninger på hospitaler.

[Bernhard Baunsgaard]

Så spurgte hr. Ole Espersen mig, om det ikke var korrekt, at der sker fremskridt. Jo, der sker fremskridt – jeg fremhævede bl.a. dette med advokaten – men man har vel lov til at understrege, at dette er en indskrænkning i individets ukrænkelighed. Jeg føler, at man ved nu igen at sætte dette lovforslag ligesom cementer, at samfundet har denne ret til at krænke individets ukrænkelighed. Der er også på enkelte områder udvidelser. Jeg understregede, at det er beklageligt, at man går fra 8 år til 6 år. Jeg godtager ikke den forklaring, socialdemokratiet kommer med på dette område. Det havde været rart, om man ikke havde draget den konsekvens af det.

Ja, jeg tror, det kunne ske, at man under dække eller under foregivende eller med begrundelse – der skal ikke lægges mere i det – af, at man vil beskytte den pågældende minister, etablerer telefonaflytning. Jeg skal ikke komme nærmere ind på det, men det er jeg overbevist om kan ske. Så snart man har indsat det i loven af hensyn til statens sikkerhed – og det at tage en minister som gidsel er bestemt noget, der ville vedrøre statens sikkerhed – har man også skabt en god begrundelse for at foretage det, nemlig hensynet til beskyttelse af ham. Men hvornår misbruges det? Bethmann-Hollweg syntes, det blev misbrugt mod ham som statsminister i Tyskland.

Lenger (VS):

Jeg vil kun omtale nogle få af de ændringsforslag, der er stillet, og jeg vil starte med det ændringsforslag, som SF har stillet. Det går ud på, at formuleringen i retsplejelovens § 782, stk. 2, som foreslået af justitsministeren skal udgå, og hermed at advokatbeskikkelse skal fungere undtagelsesfrit. Det er et forslag, som vi naturligvis støtter.

Men af samme grund er vi meget betænkelige ved den udformning, som det radikale venstre og socialdemokratiet har valgt i ændringsforslag nr. 7, hvor de to partier i sager om kap. 12 og 13 vil udvælge advokaten fra en særlig kreds, som på forhånd har opnået en særlig sikkerhedsgodkendelse. Den formulering synes vi mildt sagt ikke om. Det er uklart, hvem der skal godkende de enkelte advokater, og det er uklart, hvilke kriterier der skal lægges til grund. Det er uklart, hvad sikkerhedsgodkendelsen skal gå ud på, og

det er uklart, hvilke advokattyper man faktisk leder efter, og som opfylder disse kriterier.

Kunne man i den aktuelle sag, som diskuteres, hvor der blev aflyttet på rigshospitalet, have godkendt en advokat, som f.eks. politisk set har sympati for udviklingen i Nicaragua? Er det det, man mener med sikkerhedsgodkendelse, eller hvad menes der med sikkerhedsgodkendelse i den formulering, som er valgt?

Efter vores opfattelse vil en sådan særlig sikkerhedsgodkendelse indebære, at nogle advokater stemples på en meget uheldig måde som nogle, der ikke er i stand til at overholde en tavshedspligt – eller rettere som nogle, der må forventes ikke at være i stand til at overholde en tavshedspligt. Man stempler altså et antal advokater ud fra forventninger til deres adfærd; det synes vi er meget uheldigt, og jeg vil bede hr. Torben Lund eller hr. Bernhard Baunsgaard nævne eksempler på advokater, der kunne godkendes, og advokater, der ikke kunne godkendes. Og hvad vil det sige, at advokaternes sekretærhjælp også skal godkendes?

Hvis der skal være nogen mening i den konstruktion, som nu bliver foreslået gennem det ændringsforslag, må der vel egentlig ikke være andre end efterretningstjenesten selv, der er i stand til at foretage de undersøgelser, der skal ligge til grund for godkendelsen af de advokater, som kan medvirke i sådanne særlige sager. Vi synes, at denne særlige form for statsautorisering er meget uheldig, og at den hører hjemme i et autoritært, østeuropæisk system, i Vesttyskland eller lignende steder med en tvivlsom retspleje. Det er også uheldigt, at man på denne måde får en hjemmel til at kunne kontrollere advokater, for en sådan vil aldrig kunne styres.

Jeg vil også gerne fremhæve ændringsforslag nr. 8, hvor SF og det radikale venstre ønsker forbud mod tilfældighedsfund, hvis de tilfældighedsfund, man finder, vedrører en lovovertrædelse, der ikke ville berettige til indgreb i meddelelshemmeligheden. Vi synes, det er nødvendigt med et ændringsforslag af denne karakter, for i modsat fald vil vi opleve, hvad der kunne svare til opskruede sigtelser for at få domstolenes godkendelse af de indgreb, der skal foretages; det kan undgås ved at forbyde anvendelse af tilfæl-

[Lenger]

dighedsfundene, og derfor anbefaler vi dette forslag.

Vores endelige stilling til lovforslaget vil afhænge af, hvordan ændringsforslagenes skæbne bliver.

Dernæst vil jeg sige noget mere generelt om den sag, der har været fremme i debatten de seneste par dage om aflytningen af en sygeseng på rigshospitalet. Jeg undrer mig lidt over, hvad det egentlig er, socialdemokratiet vil i denne sag. Jeg synes også, der er grund til at se på, hvad der er foregået, ikke mindst fordi det tilsyneladende er foregået inden for lovens rammer, men jeg undrer mig alligevel lidt over, hvad det er, socialdemokratiet vil med sagen. Instinktivt reagerer vi alle imod, når vi hører, der er foregået en rumaflytning på rigshospitalet, men når vi har en efterretningstjeneste, der er en stat i staten, uden for parlamentarisk kontrol, er der såmænd intet underligt i, at denne efterretningstjeneste også begynder at arbejde på hospitalerne; det modsatte ville være mere underligt.

Det, vi derfor skal se på, er den politiske kontrol med efterretningstjenesten, men jeg har ikke forstået, at det er det, socialdemokratiet vil.

Det er som sagt på det instinktive plan, at vi reagerer imod og siger: her er det altså gået for vidt, og det er, fordi vi tænker på lægernes tavshedspligt og på hospitalerne som noget, man måske kunne kalde »aflytningsfrie zoner«. Logisk set strider det imidlertid mod hele efterretningstjenestens væsen, hvis hospitalerne skulle kunne gå fri, og det er derfor også en umulighed, at man kan forestille sig kontrol med efterretningstjenesten lige præcis på hospitalerne.

Derfor tror jeg, at den sag, som er meget uheldig, med det, der er foregået på rigshospitalet, vil dø hen, når de politiske partier nu ligesom kattene har markeret deres territorier, for det problem, den vedrører, vil aldrig kunne løses, uden at man foretager nogle mere vidtgående og generelle indgreb over for efterretningstjenesten, og det tvivler jeg på at der faktisk er politisk vilje til. Hvis der er politisk vilje til det hos et flertal, synes jeg, det er godt, men jeg tvivler lidt på, at det er tilfældet, og derfor tror jeg, at den langsomt vil dø hen, og at den vil drukne ganske i den kommende agurketid i pressen.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Jeg opfatter nu ikke det, at sagen skal tilbage i udvalget, som nogen agurketidshandling. Vi tager faktisk dette problem ganske alvorligt, og som jeg sagde under mit første indlæg, ønsker vi at undersøge, hvorvidt de regler, vi nu har til behandling, vil virke i forhold til en situation, der svarer til rumaflytningen på rigshospitalet. Hvis det ikke falder ud til et heldigt resultat, kan der være grund til at se på, om ikke vi skal have yderligere ændringsforslag til dette lovforslag.

Derudover skal jeg blot både til hr. Leif Hermann og til hr. Lenger vedrørende det med den særlig begrænsede kreds af advokater sige, at det er, som om man glemmer udgangspunktet. Udgangspunktet er, at der alene efter lovforslaget er advokatbeskikkelse i sager uden for kap. 12 og 13. Det, vi så kan overveje, er, om vi skal tage advokatbeskikkelse ind i alle aflytningssager, og det har det radikale venstre og socialdemokratiet fundet at vi bør. Vi bør altså udvide retssikkerheden, vi bør udvide advokatbeskikkelsen, men vi er også realistiske nok til at sige, at der i sager, der vedrører statens sikkerhed, kan være grund til at fastslå, at det alene skal være en særlig begrænset kreds af advokater, der skal forestå advokatarbejdet i disse sager. Det skal være advokater, som kan opnå en fornøden sikkerhedsgodkendelse. Det synes vi er et ganske rimeligt krav.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Det er korrekt, når hr. Torben Lund siger, at udgangspunktet var, at der ikke skulle beskikke advokater i disse sager, og det er naturligvis altid en forbedring, når man så får en advokatbeskikkelse. Men er der egentlig tale om, at man her får en uafhængig advokatbeskikkelse, når disse advokater skal igennem en eller anden sikkerhedsgodkendelse, der, som jeg sagde i mit første indlæg, nødvendigvis må blive en vurdering af den pågældende advokats politiske tilforlidelighed? Så ved vi godt, hvem det er – så får vi nemlig lige præcis de advokater, der synes, at det er i orden, at der foretages indgreb i meddelelshemmeligheden i sådanne sager, og så er advokatbeskikkelsen ren og skær

[Leif Hermann]

sminke, så er det en ren formalitet, man har fået ind i bestemmelsen. Egentlig synes jeg, det er at bilde befolkningen ind, at man har fået en retssikkerhed på området, hvor man for så vidt fra starten afskærer dem fra den.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg vil blot sige til hr. Torben Lund, at jeg også kender udgangspunktet og også ved, hvad justitsministeren oprindeligt havde foreslået. Men det, jeg er bange for, er, at denne sikkerhed, som umiddelbart skulle ligge i, at en advokat medvirkede også i sager efter kap. 12 og 13, er en sikkerhed, der bliver en illusion, fordi man på forhånd har udvalgt nogle advokater, som man ikke kan forvente en kritisk indstilling fra.

Det bygger jeg bl.a. på, at vi ikke har fået at vide, hvilke kriterier det er, man vil lægge vægt på, når advokaterne skal sikkerhedsgodkendes. De kriterier er jo altafgørende at få oplyst; det kunne eksempelvis være kriterier, som kun kan fremskaffes ved hjælp af den selv samme efterretningstjeneste, som det kunne være advokaternes opgave at beskytte den aflyttede imod. Så sidder vi altså med advokater, som skal kontrollere efterretningstjenestens aktiviteter, men som på forhånd skal godkendes af den selv samme efterretningstjeneste.

Eller er det nogle andre kriterier, som man lægger vægt på? Jeg må gå ud fra, at det er nogle væsentlige og grundige undersøgelser, der skal foregå på forhånd, for ellers er det vel uden mening, at man siger, at der skal ske en særlig sikkerhedsgodkendelse af disse advokater i sager om statens sikkerhed.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Ja men vi tager faktisk sager om statens sikkerhed meget alvorligt; derfor vil vi gerne udvide advokatbeskikkelsen. Men jeg kan forstå, at det nu skal være SFs og VS' friløb i denne sag at diskutere, om nu den advokatbeskikkelse, vi laver, er tilstrækkelig.

Men må jeg stille et direkte spørgsmål: foretrækker man, at vi fra radikal og socialdemokratisk side tager dette forslag tilbage og tager justitsministerens oprindelige lovfor-slag, for det vil jo blive konsekvensen?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Vi har jo tilkendegivet, at vi vil undlade at stemme til dette forslag, men jeg synes, at de bemærkninger, der er faldet fra talerstolen, er temmelig uheldige. Jeg tror, det var hr. Leif Hermann, der talte om, at der ville ske en politisk sortering. Det kunne jo også tænkes, at det ikke var det politiske kriterium, der blev lagt til grund, men at der blev lagt til grund, hvilke advokater man kunne være sikker på ikke ville lade de ting, som de blev vidende om, flyde videre i modstrid med de forpligtelser, de påtager sig. Det er da det kriterium, jeg går ud fra må blive lagt til grund. Det er muligt, at hr. Leif Hermann sætter lighedstegn mellem den form for politisk sympati eller antipati og så uvederhæftighed eller uhæderlighed. Jeg vil bede hr. Leif Hermann bekræfte det, hvis det er det, der er tilfældet.

Så var der noget i det, hr. Lenger før sagde om hospitalerne, som jeg synes grænser til en misforståelse. Jeg kan ikke se, der skal være noget fredhelligt ved et hospitalsrum. Der skal tages et beskyttelseshensyn til de folk, der skal have lægebehandling; de skal i fortrolighed og uden at blive aflyttet kunne tale med deres læger, men at de modtager besøg af andre på et hospitalsrum, kan da ikke bevirke, at en dommer ikke skulle imødekomme en anmodning om aflytning. Og der foreligger en dommerkendelse, det må vi huske hele tiden. Det er ikke en skønmæssig beslutning truffet af politiet. Det er noget, der skal for retten. Der skal en dommerkendelse til.

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Leif Hermann nævnte før, at hvis man skulle udelukke enkelte advokater ved beskikkelse i sager efter straffelovens kapitel 12 og 13, ville der kun blive de sagførere tilbage, som på forhånd var indstillet på, at der skulle finde rumaflytning osv. sted, for det var de enige i. Jeg synes bare, det skal siges her i dag, at så kender hr. Leif Hermann overhovedet ikke noget til den danske sagførerstand. I realiteten alle sætter sig virkeligt ind i sagerne og gør en indsats for den, hvis tarv de skal tage vare på, selv om de måske har andre synspunkter.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er spørgsmålet om den særlige kreds, der skal forsvare de rettigheder, som et menneske, der udsættes for telefonaflytning, har, når det drejer sig om statens sikkerhed. Jeg synes, man her er faldet for det, der så tit sker, når vi drøfter store, alvorlige sager: man drøfter petitesseerne. Man må undskylde! Når det drejer sig om måske 10–15 advokater inden for en landsretskreds og man ved, hvor mange advokater der er i en sådan, kan der aldrig blive tale om, at man dermed diskriminerer mod en hel masse.

Det afgørende for de mennesker, der udtages til at være forsvarere for individets rettigheder i disse sager, er naturligvis ikke, om de godkender rumaflytning, telefonaflytning, brevåbning el. lign. Spørgsmålet er, om man kender dem så godt fra deres tidligere virke, at man ved, at de kan overholde tavshedspligten.

Må jeg sige for ligesom at understrege det, jeg sagde før om, at man nu er forfaldet til at drøfte en petitesse, at da vi i sin tid vedtog at oprette Risø, var det et spørgsmål om at bruge op mod $\frac{3}{4}$ mia kr., men det var ikke spørgsmålet om de $\frac{3}{4}$ mia kr., der blev drøftet, nej, det var, om man skulle have en flagstang, der kostede 35.000 kr.

Dette at pille ud til særlig diskussion spørgsmålet om den begrænsede kreds af advokater, der skal optræde som forsvarere for individets rettigheder, når det gælder statens sikkerhed, svarer helt til sagen med flagstangen. Det, vi burde diskutere, er, hvor langt vi kan gå i krænkelse af individets rettigheder for at forsvare os mod nogle tænkte farer for samfundet.

Lenger (VS):

Det er netop det sidste, hr. Bernhard Baunsgaard siger, der er årsag til, at jeg synes, der er grund til at bore i dette, og jeg vil godt returnere ordet friløb til hr. Torben Lund. Friløbet i denne sag ligger i, at der er stillet et ændringsforslag af socialdemokratiet og det radikale venstre, uden at man klart har redegjort for kriterierne for, hvordan denne sikkerhedsgodkendelse sker.

Hr. Bernhard Baunsgaard nævner nu, at det skal være noget med, om man har erfaring for, at en bestemt advokat kan overholde tavshedspligten. Ja men er det ikke sådan,

at langt de fleste advokater overholder tavshedspligten, og at det derfor ikke vil være muligt at begrænse denne særlige kreds til måske 15 eller 20?

Så tilbyder hr. Torben Lund at trække ændringsforslaget tilbage, og det tilbud vil jeg da meget gerne tage imod. Det følger af, at VS har tænkt sig at stemme imod det, og det er der tre årsager til. For det første synes vi ikke, vi kan leve med, at der foreligger en hjemmel til kontrol med advokater i og med, at der skal ske en sikkerhedsgodkendelse. For det andet, at vi når frem til to grupper af advokater, hvoraf nogle er stemplet i forhold til andre. Og for det tredje, at den kontrol som de vil kunne udøve, må betragtes som en illusion i og med, at sikkerhedsgodkendelsen er gået forud.

Jeg betragter ikke dette som et spørgsmål om petitesser, for sikkerhedsgodkendelsen må formentlig have en mening, og det er derfor de reelle forhold, der skal undersøges i forbindelse med den sikkerhedsgodkendelse, som skal ske.

Leif Hermann (SF):

Hr. Torben Lund stillede mig et direkte spørgsmål, nemlig hvorvidt vi ville foretrække, at socialdemokratiet og det radikale venstre trak deres ændringsforslag tilbage, sådan at vi var tilbage i den situation, som justitsministerens lovforslag omhandler, altså ingen advokatbeskikkelse i disse sager. Ja men hvad er, må jeg så spørge, socialdemokratiets og det radikale venstres holdning? Jeg går ud fra, at det er et princip om, at der skal være advokatbeskikkelse i disse sager, og så mener jeg, at med de bemærkninger, der er kommet nu, må det være således, at socialdemokratiet og det radikale venstre under den fornyede udvalgsbehandling må spille ud med noget andet, hvis de vil have nogle af os med til dette forslag, andet er noget snak rent ud sagt, og i øvrigt er det ikke vores opgave at tage stilling til, hvorvidt hr. Torben Lund og hr. Bernhard Baunsgaard skal trække deres ændringsforslag tilbage. Så vidt jeg har forstået, er der parlamentarisk dækning for det, og så må hr. Torben Lund og hr. Bernhard Baunsgaard gennemføre deres forslag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

[Ole Espersen]

Jeg vil være sikker på, at jeg har forstået hr. Bjørn Elmquist rigtigt. Jeg opfattede det således, at han ville finde det rimeligt, hvis det ikke var lokaliteterne, f.eks. et hospital, der var afgørende for, om en rumaflytning kunne finde sted, men derimod de personer, som kommunikationen vedrørte. Og så vidt jeg forstod, sagde hr. Bjørn Elmquist, at det, vi skal sikre os imod, er, at samtaler mellem lægen og patienten aflyttes. Er det rigtigt forstået?

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Efter den indgående debat, der har været om dette kapitel i retsplejeloven, kan jeg vist nøjes med at komme med nogle få bemærkninger, og det skal være en tak for det arbejde, der er gjort i retsudvalget, og for, at man nu ønsker dette kapitel i retsplejeloven om indgreb i meddelelshemmeligheden gennemført. Jeg havde selvfølgelig gerne set, at også den øvrige del af mit forslag om ændring af retsplejeloven, afsnittet om agenter og afsnittet om den civile retspleje, var blevet gennemført, men jeg vil så genfremsætte disse afsnit til efteråret, og det bliver antagelig i uændret skikkelse, medmindre det skulle fremgå af en beretning fra retsudvalget, at man ønsker at inddrage nye synspunkter.

Der er gjort mange bemærkninger om de ændringsforslag, der er stillet. Det var ingen overraskelse, at der kom et ændringsforslag om, at der også skulle være tale om advokatbeskikkelse i sager om statens sikkerhed. Så vidt jeg husker, havde hr. Ole Espersen allerede før lovforslagets fremsættelse bebudet, at man ville komme med et sådant ændringsforslag, og når man nu ønsker denne udvidelse – i modsætning til, hvad strafferetsplejeudvalget foreslog i sin betænkning – synes jeg, det er fornuftigt, at man følger det forslag, jeg kom ind på i min fremsættelsestale, at det er en særlig kreds af advokater, der skal udføre dette arbejde.

Der er jo også stillet et andet ændringsforslag, som går ud på, at man ikke skal kunne anvende tilfældighedsfundene på samme måde, som man kan i dag. Jeg forstår selvfølgelig godt motivet til det, nemlig at der skal være fairness, men jeg synes alligevel, man burde have været tilfreds med den ordning, vi har i dag, hvorefter retten kan afvise anvendelsen af sådanne beviser. Vi må jo være

opmærksomme på, at der i grove tilfælde kan være situationer, hvor man afskærer muligheden for at føre bevis og få de pågældende dømt.

Lad mig nævne et eksempel. Det kan være den situation, at politiet på grundlag af mistanke om narkotikakriminalitet aflytter en telefon og i den forbindelse får oplysning om et drab. Politiet vil i så fald – også efter det ændringsforslag, der er stillet – kunne bruge oplysningen som bevis i retten, da manddrab jo er en forbrydelse, som i sig selv giver grundlag for aflytning. Hvis oplysningen derimod ikke giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale for manddrab, men kun for overtrædelse af straffelovens bestemmelser om vold eller om den, der på hensynsløs måde volder nærliggende fare for andres liv, vil oplysningen efter SFs og det radikale venstres ændringsforslag ikke kunne anvendes som bevis i retten, og det synes jeg er en uheldig situation. Derfor kan jeg ikke anbefale, at man stemmer for dette ændringsforslag.

Jeg har forstået, at forskellige ordførere ønsker, at der bliver en yderligere behandling i retsudvalget, muligvis også et samråd, og at det er den sag fra rigshospitalet, som man har beskæftiget sig med de sidste dage, der giver en særlig anledning til at se på, om loven er udformet på den rigtige måde.

Jeg vil da gerne sige efter at have konstateret det, at sagen er behandlet ved retten og kendelsen er i orden, og jeg skal i øvrigt sige i forbindelse med dette lovforslag, at det indeholder jo i § 782, stk. 2, en nærmere regulering af bl.a. sådanne aflytningstilfælde som det, vi er blevet orienteret om af pressen skete på rigshospitalet.

Efter lovforslaget må aflytning ikke foretages, når det drejer sig om den mistænkte forbindelse med personer, som efter reglerne i § 170 – reglerne om læger, præster og advokater – er udelukket fra at afgive forklaring som vidne, og skulle der i forbindelse med en aflytning fremkomme materiale vedrørende den mistænkte forbindelse med sådanne personer, skal dette materiale efter retsplejelovens § 791, stk. 3, straks tilintetgøres.

Det er altså den bestemmelse, der kommer ind i forbindelse med den lovgivning, vi påtænker. Det indebærer, at man beskytter den mistænkte forbindelse med bl.a. læger, og som svar på hr. Leif Hermanns spørgsmål

[Justitsministeren]

om den katolske pater må jeg altså sige, at dér gælder det samme, at dette lovforslag beskytter således, at man ikke må aflytte i dette tilfælde, og hvis der af andre grunde – men det kan vel vanskeligt tænkes i situationen med den katolske pater – skulle være optaget noget ved en aflytning, skal materialet straks tilintetgøres.

Det udelukker imidlertid ikke, at man aflytter f.eks. en hospitalsstue, men man må altså ikke aflytte samtaler mellem den mistænkte og hans læge.

Det er vist, hvad jeg kan svare på de spørgsmål, der er stillet her, og hvis der ønskes yderligere oplysninger, forventer jeg at få en indkaldelse til et samråd i retsudvalget.

(Kort bemærkning)

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal blot besvare det spørgsmål, som hr. Ole Espersen stillede mig, før justitsministeren kom på talerstolen, bekræftende. Det er det, jeg umiddelbart har i tankerne, ja, og nu må vi se det nærmere efter i retsudvalget.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Først den bemærkning, at jeg vil bede om, at drøftelserne i retsudvalget former sig som et samråd med ministeren, så der ikke er nogen tvivl om det.

Op så vil jeg gerne have lov til at føre ministerens argumentation videre med hensyn til disse tilfældige oplysninger, der kommer i sager, der ikke i sig selv giver mulighed for telefonaflytning. Det er rigtigt, at i de sager, hvorom det ikke i loven fastslås, at de kan danne selvstændigt grundlag for telefonaflytning, kan opspnappede oplysninger ikke bruges som bevis i retten. Det bør stå i loven. Men det skal føres videre, nemlig at det udmærket kan danne grundlag for efterforskning, og det er det afgørende. Hvis det eneste bevis skulle være båndet, er der ikke bevis nok, men det er klart, at når politiet først får et tip om, at der er foregået vold med – det var det eksempel, ministeren brugte – døden til følge, så er det danske politi i stand til i 99,9 pct. af tilfældene at finde yderligere beviser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 om *deling af lovforslaget* i 2 lovforslag:

A. Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Telefonaflytning m.v.) omfattende § 1, indledningen og nr. 5, 20 og 23–31, samt § 3.

B. Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og konkursloven. (Politiets anvendelse af agenter som led i efterforskningen, aflastning af højesteret m.v.) omfattende § 1, indledningen og nr. 1–4, 6–19, 21, 22, 32 og 33, samt §§ 2 og 3

vedtoges uden afstemning.

Der foretoges derefter afstemning vedrørende *det under A nævnte lovforslag*.

Ændringsforslag nr. 2 og 3
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
forkastedes, idet 30 stemte for, 109 imod.

Ændringsforslag nr. 5
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6
forkastedes, idet 20 stemte for, 116 imod.

Ændringsforslag nr. 7
vedtoges med 54 stemmer mod 20; 61 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8
vedtoges med 73 stemmer mod 65.

§ 1 med de foretagne ændringer, ændringsforslag nr. 9 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Der foretoges derefter afstemning vedrørende *det under B nævnte lovforslag*.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 10 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 221:

Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Datakriminalitet).

(FremSAT 24/4 85. Første behandling 30/4 85. Betænkning 23/5 85).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Ebba Strange (SF):

Ved første behandling af dette lovforslag var der bred tilslutning til, at det skulle gøres hurtigt færdigt. Som ordfører for SF var jeg betænkelig ved at gøre det for hurtigt. Som bekendt blev der sagt ved førstebehandlingen, at vi er det første land, der gennemfører lovgivning på dette område, og derfor er det selvfølgelig vigtigt, at det, vi gør, er nogenlunde gennearbejdet og gennemtænkt.

Den bestemmelse, jeg har haft de største problemer med, er ændringen af straffelovens § 193, og jeg må sige på baggrund af det udvalgsarbejde, der har været, at jeg synes, vi har fået tilfredsstillende svar, nemlig at straffelovens § 193 ikke kan anvendes til almindelige arbejdsnedlæggelser blandt EDB-personale ved, at man har henvist til forarbejderne til straffeloven allerede fra 1930. Det mener jeg er tilfredsstillende.

Dernæst har vi måttet konstatere, at indgreb over for EDB-anlæg er noget andet end indgreb over for radio- og fjernsynsanlæg og almindelige befordringsanlæg. Jeg tror ikke, der er så forfærdelig mange af os, som arbejder med disse ting her i huset, der kender disse EDB-systemer i detaljer. Derfor har vi også i udvalget spurgt, hvilke funktioner i databehandlingsanlægget der skal angribes, for at der kan være tale om en omfattende forstyrrelse. Det er vigtigt, at justitsministeren giver et klart svar, for ellers bliver jeg nødt til at bede om at få forslaget i udvalget igen, men det er ikke sikkert, at jeg behøver det, hvis justitsministeren svarer nu.

Det, jeg gerne vil spørge om, refererer til spørgsmålet om, hvilke funktioner der skal angribes i dataanlæg, for at man kan sige, at den forstyrrelse, der fremkaldes, er omfattende.

Jeg vil godt spørge justitsministeren, om jeg har læst svaret rigtigt, når jeg ud af svaret læser, at det faktisk ikke er selve angrebets art, der bedømmes. Jeg skal prøve at skære det ud i pap. Det kan godt i virkeligheden være en lille bitte ting, der angribes. Det, man bedømmer, er virkningen af angrebet, altså om virkningen er omfattende. Vi straffer ikke efter, om det er et lille indgreb eller et omfattende indgreb, men alene ud fra virkningen af det pågældende indgreb. Det vil jeg godt have klaring på for selv helt at forstå, hvad det er, vi laver her i dag.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Jeg er glad for, at fru Ebba Strange har overvundet sine betænkeligheder, og at hele udvalget er af den opfattelse, at vi skal have gennemført denne lovgivning.

Fru Ebba Strange har jo ret i, at det er det første sted i verden, man forsøger noget sådant, og derfor synes jeg også, det er meget glædeligt, at der er så bred en tilslutning til det.

Til fru Ebba Strange skal jeg blot sige, at det afgørende er, om det er den pågældendes forsæt at foretage det nævnte indgreb. Det kommer ikke an på rækkevidden af det, den pågældende gør, men om det er den pågældendes forsæt at gribe ind over for den hemmelighed, der i øvrigt må være omkring datamaskiner.